

ΤΑ Σ.Π.Π.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΠΕΛΛΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ Α.¹, και ΜΑΛΑΜΟΥΔΗ Α.¹

¹ Γυμνάσιο Πέλλας, Δ/νση Β/θμιας Εκπ/σης Ν. Πέλλας
e-mail: katiko21@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις μέρες μας γίνεται φανερό περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη στιγμή πόσο σημαντικό είναι να αντιμετωπιστούν τα σοβαρά περιβαλλοντικά ζητήματα. Η ευαισθητοποίηση πάνω σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος αποτελεί άμεση προτεραιότητα για τις σύγχρονες κοινωνίες. Το σχολείο έχει να διαδραματίσει ένα εξαιρετικά σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή. Στα πλαίσια αυτά το Γυμνάσιο Πέλλας, υλοποίησε 4 ΣΠΠΕ, που υποστηρίχθηκαν από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Η επιλογή της θεματολογίας τους έγινε με κριτήριο την οικολογική και κοινωνική πραγματικότητα της Πέλλας. Τα προγράμματα στόχευαν, μεταξύ άλλων, να καταστήσουν το μαθητή ενεργό πολίτη, το σχολείο ανοιχτό στην κοινωνία με διευρυμένους ορίζοντες και να προωθήσουν κοινές δράσεις με τους φορείς της τοπικής κοινωνίας. Στην εργασία αυτή παρουσιάζονται και συζητούνται οι δράσεις των μαθητών, ο αντίκτυπός τους στην τοπική κοινωνία, η ιδιαίτερη σχέση που δημιουργήθηκε μεταξύ του σχολείου και της τοπικής κοινωνίας, τα αμοιβαία οφέλη της σχέσης αυτής καθώς και η προοπτική συνέχισης της.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ Α.¹, and MALAMOUDI A.¹

¹ High School of Pella
e-mail: katiko21@hotmail.com

ABSTRACT

These days, more than any other moment in the past, it is obvious that it is very important for the humanity to solve the environmental problems. The first priority for the modern communities is to sensitise their members in environmental protection. School has a very important role to play in this direction. The Gymnasium of Pella, have developed 4 environmental projects that have been supported by the Aegean University. The projects concerned Pella's environment and society too. These projects aimed, among other, to make pupils responsible citizens, to open the school and to offer opportunities to the students for common actions with the local authorities. In this paper are presented and discussed the student's activities, their effect in the local community, the special relationship that has been created between the school and the local society, the mutual benefits of this relationship and its future as well.

Λέξεις κλειδιά : περιβάλλον, εκπαίδευση, τοπική κοινωνία

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εδώ και αρκετά χρόνια, γίνεται σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, μια σημαντική προσπάθεια για την ευαισθητοποίηση των μαθητών μέσα από τα εκπαιδευτικά συστήματα σε θέματα πολιτισμού, περιβάλλοντος και δημοκρατικής συμμετοχής. Ακόμη πιο πρόσφατα, ανάμεσα στους στόχους που έθεσε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη Λισσαβόνα, για τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα στη δεκαετία 2000 – 2010, είναι το άνοιγμα της εκπαίδευσης στον κόσμο της εργασίας, της έρευνας και της κοινωνίας των πολιτών στο σύνολό της. (Επίσημη εφημερίδα C 58, 05.03.2002).

Η Ελλάδα έχει ήδη υιοθετήσει την παραπάνω προσπάθεια με το νόμο 1566/85 : «το άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία, αποσκοπεί στη βαθύτερη κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας μέσα από την αναζήτηση λύσεων σε προβλήματα της καθημερινής ζωής». Στο πλαίσιο αυτό προωθούνται τόσο από το ΥΠ. Παιδείας όσο και από την Ευρωπαϊκή Ένωση εκπαιδευτικές δράσεις που αποσκοπούν στη διερεύνηση της περιβαλλοντικής πραγματικότητας των μαθητών, στην εκπαίδευση στη δημοκρατία και στην ανάδειξη της δημιουργικότητας των μαθητών. (Περιβαλλοντική εκπαίδευση, αγωγή υγείας, πολιτιστικά προγράμματα, δράσεις e-twinning, comenius, spring day, εκπαίδευση στη δημοκρατία, καλλιτεχνικοί αγώνες, κ.α.)

Συνέπεια αυτών είναι τα τελευταία χρόνια, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα να έχει αποκτήσει πλέον έναν περισσότερο ή λιγότερο ανοιχτό προσανατολισμό. Το σχολείο και πολλοί εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται όχι απλά να μεταδώσουν τις υπάρχουσες γνώσεις στους μαθητές, αλλά και να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους, με σκοπό να τους προετοιμάσουν να δράσουν στο μέλλον, στην ενήλικη ζωή τους, σαν δημιουργικοί παράγοντες κοινωνικής και πολιτιστικής δράσης, μέσα στις τοπικές και στις ευρύτερες κοινωνίες. Επιπλέον ένα σύγχρονο σχολείο οφείλει μέσα από την παρεχόμενη προς τους νέους εκπαίδευση, να ενδυναμώνει τη συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων (Αθανασάκης Α., 1998).

Για το σκοπό αυτό επιλέγονται να υλοποιούνται παράλληλα με το επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα, σχέδια σχολικών δραστηριοτήτων (Γ2/4867/28-8-1992, Γ2/6799/8-9-1995, Γ2/4915/16-9-1996, υπουργικές αποφάσεις), τα οποία παρέχουν πολλαπλά οφέλη στη σχολική κοινότητα. Σε πρώτο επίπεδο εμπλουτίζουν γνωστικά το πεδίο των παρεχόμενων γνώσεων, σε δεύτερο εφαρμόζουν ελκυστικές, ενεργητικές και βιωματικές μεθόδους μάθησης και στο τρίτο επίπεδο, δίνουν τη δυνατότητα στο σχολείο να αλληλεπιδράσει με την τοπική κοινωνία (Φλογαίτη 1998).

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση κατέχει μια πολύ σημαντική θέση μεταξύ των σχολικών δραστηριοτήτων, ακριβώς γιατί ανταποκρίνεται και στα τρία αυτά επίπεδα. Ωστόσο παρόλη τη σημαντικότητά της, δεν υπάρχει επιμόρφωση των εκπαιδευτικών τόσο σε περιεχόμενο όσο και σε μεθοδολογία, ικανή να τους παρέχει τα εργαλεία για την υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Το σχολική χρονιά 2002-2003, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου προτείνει στα σχολεία την υλοποίηση και χρηματοδότηση ΣΠΠΕ, παρέχοντας στους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς ένα ολοκληρωμένο τρόπο σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης τους. Ανάμεσα στα ζητούμενα από το Σχέδιο Υποβολής Προγράμματος είναι η συνεργασία εξωτερικών συνεργατών, οι δράσεις που έχουν αντίκτυπο στο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον, οι τρόποι διάδοσης των αποτελεσμάτων, λεπτομέρειες για την ημερίδα τελικής παρουσίασης καθώς και ο εκτιμώμενος αντίκτυπος στην τοπική κοινωνία. Αυτή η παράμετρος, η συνεργασία δηλαδή και η αλληλεπίδραση με την τοπική κοινωνία ήταν εν πολλοίς αγνοημένη από τους εκπαιδευτικούς κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων Π.Ε. Όμως το μέλλον των τοπικών κοινωνιών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εκπαίδευση των νεαρότερων μελών τους όχι μόνο στην συνειδητοποίηση των προβλημάτων και δυνατοτήτων τους, αλλά και από την εκπαίδευση στην κοινωνική υπευθυνότητα και τη συμμετοχικότητα.

2. Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

Ο Δήμος Πέλλας είναι ένας μικρός Δήμος 7300 κατοίκων, κατανεμημένων σε 6 δημοτικά διαμερίσματα. Η κύρια απασχόληση των κατοίκων είναι η γεωργία, κυρίως η βαμβακοκαλλιέργεια η οποία παρουσιάζει αρκετά προβλήματα τα τελευταία χρόνια Ένας σημαντικός αριθμός κατοίκων απασχολούνταν κατά το παρελθόν σε εργοστάσια μεταποίησης

αγροτικών προϊόντων αλλά και σε υφαντουργεία, όμως και οι δύο τομείς παρουσιάζουν κρίση τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα η ανεργία στην περιοχή να έχει αυξηθεί από 18,7% το 1999 σε 28,43% το 2005. (Εργατικό Κέντρο Γιαννιτσών).

Ο Δήμος όμως έχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα, είναι ιστορικός δήμος, η πρωτεύουσα των αρχαίων Μακεδόνων, με ένα από τους πλέον σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας. Είναι επίσης πολύ κοντά σε ένα μεγάλο αστικό κέντρο, τη Θεσσαλονίκη. Παρόλα αυτά οι κάτοικοι και οι κατά καιρούς Δημοτικές Αρχές δεν έχουν συνειδητοποιήσει όσο θα έπρεπε το πλεονέκτημα αυτό.

Ο Δήμος έχει 5 Δημοτικά Σχολεία και ένα Γυμνάσιο στην έδρα του Δήμου. Το Γυμνάσιο της Πέλλας είναι ένα μικρό σχολείο, με ένα δυναμικό 100-120 μαθητών, οι οποίοι προέρχονται από δύο οικισμούς του Δήμου, την Πέλλα και τη Νέα Πέλλα, που έχουν το μισό σχεδόν πληθυσμό του Δήμου (4000 κατοίκους).

3. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, ΤΑ ΣΠΠΕ ΚΑΙ Η ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Το σχολείο παρόλο το μικρό του δυναμικό έχει να επιδείξει την υλοποίηση ενός πολύ αξιόλογου αριθμού προγραμμάτων Π.Ε. Ωστόσο τα προγράμματα αφορούσαν μόνο τη σχολική κοινότητα, καθώς ενέπλεκαν μόνο μαθητές και εκπαιδευτικούς και παρουσιαζόταν και πάλι μόνο στους υπόλοιπους μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Τα 4 τελευταία χρόνια όμως έχουν υλοποιηθεί αντίστοιχα 4 προγράμματα Π.Ε. που εντάχθηκαν στα ΣΠΠΕ του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Τα 2 από τα 4 ΣΠΠΕ αφορούσαν την παραγωγή και τη διαχείριση των απορριμμάτων, το ένα την ιστορία, τη δημογραφική εξέλιξη, την οικονομία και το αστικό περιβάλλον της Πέλλας και το τελευταίο την αξιοποίηση ιστορικής κληρονομιάς της πόλης.

Η επιλογή της θεματολογίας των 4 ΣΠΠΕ έγινε με κριτήριο την οικολογική και κοινωνική πραγματικότητα της Πέλλας. Τα προγράμματα στόχευαν, μεταξύ άλλων, να καταστήσουν το μαθητή ενεργό πολίτη και το σχολείο ανοιχτό στην κοινωνία με διευρυμένους ορίζοντες και να προωθήσουν κοινές δράσεις με τους φορείς της τοπικής κοινωνίας. Έτσι κατά την υλοποίηση των 4 ΣΠΠΕ έγινε προσπάθεια να αξιοποιηθεί η διερευνητική μάθηση μέσα και έξω από το σχολείο, να εμπλακούν σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό όλοι οι φορείς της τοπικής κοινωνίας, αλλά και να αναδειχθεί η αναγκαιότητα της κοινωνικής υπευθυνότητας.

Το πρώτο ΣΠΠΕ υλοποιήθηκε τη σχολική χρονιά 2002-03. Αφορούσε την ιστορική πορεία της πόλης στο χρόνο, δημογραφικά στοιχεία του πληθυσμού, τις οικονομικές δραστηριότητες των κατοίκων και το αστικό πράσινο. Για την υλοποίησή του αξιοποιήθηκαν πολλές διαφορετικές πηγές, όπως, η σχολική και τοπική βιβλιοθήκη, οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας, το Μουσείο και τοπικά Αρχεία, τοπικοί επιστήμονες, δημόσιοι φορείς, τοπικοί σύλλογοι, η τοπική αυτοδιοίκηση και φυσικά γονείς και δημότες.

Προέκυψαν με τον τρόπο αυτό ενδιαφέρουσες συνεργασίες και αμοιβαία οφέλη. Μερικά παραδείγματα. Από τη μελέτη των δημογραφικών στοιχείων βρέθηκε ότι ο μισός περίπου πληθυσμός, το 55% είναι κάτω των 40 χρονών, ενώ από τη μελέτη των οικονομικών στοιχείων και τις συζητήσεις με εκπροσώπους των παραγωγικών κλάδων έγινε φανερό ότι υπάρχει εργασιακό αδιέξοδο.

Με αφορμή την έρευνα αυτή, οργανώθηκε σε μεταγενέστερη χρονική στιγμή από την συντονίστρια του προγράμματος και με άλλη ομάδα μαθητών, μια πολύ ενδιαφέρουσα δημόσια συζήτηση για τις προοπτικές απασχόλησης στην περιοχή, με καλεσμένους ομιλητές έναν

ευρωβουλευτή, δύο εκπροσώπους της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και τον πρόεδρο του Εργατικού Κέντρου της περιοχής.

Επίσης κατά τη μελέτη του αστικού πράσινου, βρέθηκε από μετρήσεις ότι το ποσοστό του στην Πέλλα ήταν το 1,25% του συνολικού δομημένου χώρου και ότι παρόλο που η Πέλλα είναι χωριό δεν υπάρχουν πλατείες ή ανοιχτοί χώροι για παιχνίδι και ακόμη ότι στις αυλές των σχολείων δεν υπάρχει παρά μόνο από τσιμέντο και ελάχιστα δέντρα. Από έρευνα μεταξύ των δημοτών φάνηκε ότι η έλλειψη αυτή τους ενοχλεί αλλά και από έρευνα μεταξύ των μαθητών αποδείχθηκε ότι η τσιμεντένια αυλή κάθε άλλο παρά ελκυστική ήταν.

Η παρουσίαση του προγράμματος έγινε τον Ιούνιο στην τοπική κοινωνία και τον Σεπτέμβριο, με το ξεκίνημα της νέας χρονιάς, μαθητές και εκπαιδευτικοί βρήκαν σε όλα τα σχολεία του Δήμου, συνεργεία να διαμορφώνουν παρτέρια και κιόσκια και να φυτεύουν δεκάδες δέντρα, θάμνους και χλοοτάπητα. Ήταν η υλοποίηση της υπόσχεσης που έδωσε ο Δήμαρχος στους μαθητές όταν κλήθηκε τον Ιούνιο να κλείσει την παρουσίαση του προγράμματος.

Η εμπειρία που αποκτήθηκε αξιολογήθηκε σαν σημαντική τόσο για τη σχολική κοινότητα όσο και την τοπική κοινωνία. Οι μαθητές πίστεψαν ότι μπορούν να διατυπώσουν μια απλή αλλά τεκμηριωμένη πρόταση για τον τόπο τους και να υιοθετηθεί. Χαρακτηριστική φράση, μαθήτριας της Α΄ τάξης, κατά τελική αξιολόγηση των μαθητών : «Όταν ξεκινήσαμε το πρόγραμμα και χρειάστηκε να μιλήσω με ανθρώπους που δεν γνώριζα, φοβόμουνά τόσο πολύ. Τώρα νοιώθω ότι μπορώ να συζητήσω με μεγαλύτερους συμπολίτες μου και να ακούσουν τη γνώμη μου». Αυτό λειτούργησε πάρα πολύ ενθαρρυντικά για τους μαθητές και είχε σαν αποτέλεσμα την επόμενη χρονιά πάνω από τους μισούς μαθητές του σχολείου να θέλουν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα Π.Ε., παρόλο που αυτό γίνεται μετά την 7^η σχολική ώρα.

Το δεύτερο και το τρίτο ΣΠΠΕ υλοποιήθηκαν τις επόμενες σχολικές χρονιές 2003-04 και 2004-05. Αφορούσαν δε την παραγωγή και τη διαχείριση των απορριμμάτων στην Πέλλα. Ένα ιδιαίτερα έντονο πρόβλημα της περιοχής, καθώς υπάρχει μια ανοιχτή χωματερή, πολύ κοντά στον οικισμό η οποία αναφλέγεται συχνά προκαλώντας τη δυσφορία των κατοίκων. Η Το θέμα είχε μεγάλο αριθμό δράσεων προς υλοποίηση γι αυτό και συνεχίστηκε και για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά.

Κατά την υλοποίηση του προγράμματος αυτού σχεδιάστηκαν και πραγματοποιήθηκαν ποικίλες δραστηριότητες. Ένα μεγάλο μέρος του προγράμματος αφορούσε την παραγωγή απορριμμάτων, γιατί από τις αρχικές συζητήσεις με τους μαθητές, αλλά και των μαθητών με τις οικογένειές τους διαφάνηκε η πεποίθηση ότι το πρόβλημα των απορριμμάτων αφορά την εξεύρεση μεγαλύτερης χωρητικότητας και πιο απομακρυσμένης από τον οικισμό χωματερής. Έτσι έγιναν πειραματικές μετρήσεις αποσύνθεσης υλικών, στη συνέχεια μετρήθηκε για μια εβδομάδα από όλους τους μαθητές το βάρος των παραγομένων οικιακών τους απορριμμάτων ανά κατηγορία υλικού, ακολούθησε επίσκεψη στη χωματερή και συνέντευξη με τον υπεύθυνο για την καθαριότητα Αντιδήμαρχο. Μετά από τις δράσεις αυτές οι μαθητές αντιλήφθηκαν ότι το πρώτο σημαντικό βήμα για την αντιμετώπιση του προβλήματος των απορριμμάτων είναι η μείωση της παραγωγής τους και ότι σε αυτό πρέπει να υπάρξει προσωπική δέσμευση. Έτσι λοιπόν έγραψαν άρθρα στις τοπικές εφημερίδες όπου παρουσίασαν τις έρευνές τους, αλλά και πρότειναν συγκεκριμένους τρόπους μείωσης των απορριμμάτων. Ακόμη έκαναν και μια ραδιοφωνική εκπομπή στο τοπικό ραδιόφωνο για το ίδιο θέμα. Επίσης σκέφτηκαν πολύ απλούς και εφαρμόσιμους τρόπους μείωσης των σκουπιδιών τις τύπωσαν σε ένα τρίπτυχο φυλλάδιο με πολύ συγκεκριμένες οδηγίες και το διένειμαν στους κατοίκους της Πέλλας.

Επιπρόσθετα κατασκεύασαν στο σχολείο ένα λιπασματοποιητή, επειδή από την έρευνα τους βρέθηκε ότι τα μισά σχεδόν απορρίμματα της Πέλλας ήταν οργανικά υλικά και παρασκεύασαν οργανικό λίπασμα από τα απορρίμματα του σχολικού κήπου. Η ιδέα αυτή παρουσιάστηκε επίσης στους δημότες της Πέλλας και κάποιοι κάτοικοι, ιδιαίτερα οι γονείς των μαθητών που

συμμετείχαν στο πρόγραμμα υιοθέτησαν την ιδέα, κατασκευάζοντας στις αυλές τους, τους δικούς τους λπασματοποιητές.

Επίσης ζήτησαν από το Δημοτικό Συμβούλιο της Πέλλας να παραστούν σε μια συνεδρίαση και να παρουσιάσουν το πρόβλημα των απορριμμάτων στην Πέλλα. Το αίτημα έγινε δεκτό και η ομάδα παρουσίασε με στοιχεία τον όγκο των παραγομένων απορριμμάτων, στην Πέλλα, τη σύστασή τους καθώς και το κόστος αποκομιδής τους για το Δήμο. Πρότεινε επίσης στο Δήμο να εγκαταστήσει κάδους ανακύκλωσης τουλάχιστον χαρτιού μια που το 1/3 των απορριμμάτων είναι χαρτί αλλά και υπάρχουν κοντά μονάδες ανακύκλωσης του. Τέλος πρότειναν να συντηρηθεί η περίφραξη της χωματερής η οποία υποτυπωδώς μόνο υπήρχε. Το Δημοτικό Συμβούλιο υιοθέτησε την πρόταση των μαθητών, η περίφραξη αποκαταστάθηκε πλήρως, υπάρχει δε πολύ συχνά ένα σκαπτικό μηχάνημα το οποίο επιχωματώνει τα αποτιθέμενα σκουπίδια. Όμως παρότι υποσχέθηκε την προμήθεια κάδων ανακύκλωσης χαρτιού, μέχρι σήμερα δεν έχει πραγματοποιήσει την υπόσχεσή του.

Ακόμη η παιδαγωγική ομάδα που υλοποίησε τα δύο ΣΠΠΕ, δημιούργησε ένα εκπαιδευτικό επιτραπέζιο παιχνίδι, το οποίο παίζοντάς το μαθαίνει κανείς προσωπικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση του προβλήματος των σκουπιδιών αλλά και γενικότερες γνώσεις γύρω από το θέμα. Επίσης παρήγαγε και ένα πάζλ με εικόνες από την καθημερινότητα των σκουπιδιών στην Πέλλα αλλά και το πώς θα έπρεπε να ήταν η καθημερινότητα αυτή. Τα παιχνίδια μοιράστηκαν στους μαθητές αλλά και σε γειτονικά σχολεία.

Τέλος τον Ιούνιο του 2004 ανέβασαν μια θεατρική παραλλαγή ενός γνωστού παραμυθιού, της κατσίκας με τα 7 κατσικάκια και του κακού λύκου, σαν τη φύση με τα 7 παιδιά της και τον κακό το ρύπο. Επίσης τον επόμενο Ιούνιο, του 2005 ανέβασαν θεατρική παράσταση με θέμα την ανακύκλωση, τη «Σκούνα Κοραλία», του Π. Τσαρούχα, με πολύ μεγάλη επιτυχία.

Το αποτέλεσμα της ευαισθητοποίησης αυτής ήταν το καλοκαίρι του 2005 να εκδηλωθεί ένα γενικότερο ενδιαφέρον για τη διαχείριση των απορριμμάτων της Πέλλας από όλους τους Συλλόγους της τοπικής κοινωνίας, πολιτιστικό, αθλητικό, γονέων, γυναικών, με κινητοποιήσεις και έγγραφα υπομνήματα η οποία όμως δεν έχει αποδώσει ακόμη κάποιο συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Γεγονός όμως παραμένει ότι τα τελευταία 2 χρόνια ελάχιστες ήταν οι φορές που παρατηρήθηκαν πυρκαγιές στη χωματερή της Πέλλας.

Δεν θέλω εδώ να ισχυριστώ ότι το σχολείο μέσα από τα δύο ΣΠΠΕ ήταν η μοναδική πηγή ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας για το συγκεκριμένο θέμα. Υπάρχουν πάρα πολλές διαθέσιμες πληροφορίες γύρω από το θέμα αυτό, συχνά εμφανίζονται στον τύπο ανάλογα θέματα, και ακόμη προϋπήρχε η ανησυχία κάποιων δημοτών γύρω από τη διαχείριση των σκουπιδιών. Θεωρώ όμως ότι η μελέτη του θέματος από τους μαθητές και παράλληλα τις οικογένειές τους, αφού στα δύο αυτά χρόνια απάντησαν σε αρκετά ερωτηματολόγια και βοήθησαν σε μετρήσεις, έδωσε την ευκαιρία σε πολλούς δημότες να προβληματιστούν για το θέμα, για τη προσωπική ευθύνη του καθενός και να στηρίξουν τις πρωτοβουλίες της ομάδας των μαθητών αλλά και των συλλόγων που ακολούθησαν.

Το τέταρτο ΣΠΠΕ, υλοποιήθηκε τη σχολική χρονιά 2005-06 και αφορούσε την Πέλλα και τα αρχαία μνημεία της. Κύριος σκοπός του προγράμματος ήταν να διερευνηθεί πως μπορούν να αξιοποιηθούν οι αρχαιότητες από τη σύγχρονη Πέλλα και πως μπορούν να ενταχθούν ουσιαστικά και αποτελεσματικά στην καθημερινή ζωή της. Ενέπλεκε και αυτό, όπως και τα τρία προηγούμενα, σε μεγάλο βαθμό την τοπική κοινωνία (αρχαιολογικό μουσείο, δημοτική αρχή, τοπικοί πολιτιστικοί σύλλογοι, δημότες και γονείς).

Αυτή τη στιγμή υπάρχει ένας προβληματισμός στην τοπική κοινωνία αναφορικά με τη σχέση της με το ιστορικό της παρελθόν και την αξιοποίησή του. Έτσι διερευνήθηκαν με έρευνα δημοσκοπήσης που διενεργήθηκε από τους μαθητές, οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες των

κατοίκων από την ύπαρξη του αρχαιολογικού χώρου, όπως και οι πιθανές κατά την γνώμη τους χρήσεις που θεωρούν ότι μπορεί να έχει ο αρχαιολογικός χώρος.

Επειδή διαφάνηκε η ανάγκη καλύτερης και βαθύτερης γνώσης της ιστορίας της Πέλλας από τους κατοίκους της αλλά και από τους ίδιους τους μαθητές, η παιδαγωγική ομάδα του προγράμματος δημιούργησε ένα ημερήσιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που στοχεύει στην ανακάλυψη της αρχαίας πόλης και της ζωής της στην αρχαιότητα, με βιωματικό τρόπο και με μια προσέγγιση που απαιτεί συμμετοχή, παρατηρητικότητα και προσωπική δημιουργία. Το πρόγραμμα τυπώθηκε σε τεύχος και έχει αποσταλεί σε όλα τα σχολεία και τους συλλόγους της περιοχής. (Οικονομίδου, Χαριτίδου 2006).

Ο προβληματισμός που δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος, οδήγησε στο να διοργανωθεί στο τέλος (Ιούνιος 2006), μια δημόσια συζήτηση στην οποία κλήθηκαν να καταθέσουν τις απόψεις τους, πέρα από τους μαθητές του σχολείου, εκπρόσωπος του Δημοτικού Σχολείου Πέλλας, του Πολιτιστικού Συλλόγου, ο Δήμαρχος, η Διευθύντρια της ΙΖ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων, κ. Λιλιμπάκη – Ακαμάτη Μ. η οποία συζήτησε για την αναγκαιότητα της συντήρησης και ανάδειξης των αρχαιοτήτων της Πέλλας, και παρουσίασε το σχέδιο του νέου αρχαιολογικού μουσείου και ο πρώην Υ.ΜΑ.Θ. κ. Πασχαλίδης Γ., του οποίου η εισήγηση αφορούσε την λειτουργική επανένταξη των μνημείων στη ζωή της σύγχρονης πόλης, τον πολλαπλό ρόλο των αρχαιοτήτων σε μια σύγχρονη πόλη και τελικά την αξιοποίηση αυτής της κληρονομιάς, πέρα από την προφανή τουριστική της. Περιλήψεις των εισηγήσεων δημοσιεύτηκαν στις τοπικές εφημερίδες, ενώ η όλη παρουσίαση μεταδόθηκε μαγνητοσκοπημένη από την τοπική τηλεόραση.

4. ΤΑ ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΟΦΕΛΗ

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης των παραπάνω προγραμμάτων αποδείχθηκε ότι μπορεί να υπάρξει μια αμφίδρομη και αμοιβαία επωφελής σχέση μεταξύ του σχολείου και τοπικής κοινωνίας. Καθώς η τοπική κοινωνία είναι μικρή προσφέρει μεγαλύτερες δυνατότητες συνεργασίας του σχολείου με τους φορείς και τους κατοίκους της, ενώ παράλληλα δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να λειτουργήσουν σαν πολλαπλασιαστές γνώσεων, αντιλήψεων και συμπεριφορών προς την κοινωνία.

Για να ολοκληρωθεί ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των παραπάνω ΣΠΠΕ το σχολείο είχε την ανάγκη υποστήριξης όλων των οργανισμών της τοπικής κοινωνίας. Αξιοποιήθηκαν δηλαδή πολλές διαφορετικές πηγές γνώσης, όπως, η Σχολική και η Δημοτική βιβλιοθήκη, τα σχολικά εργαστήρια, οι ΤΠΕ, το τοπικό Μουσείο, η Στατιστική Υπηρεσία, τα ΚΠΕ της περιοχής, οι τοπικοί επιστήμονες, όπως και οι άνθρωποι της τέχνης και της οικονομίας, η Δημοτική αρχή, το Θεατρικό Εργαστήρι, το Δημοτικό σχολείο, τα τοπικά ΜΜΕ(εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση), οι πολιτιστικοί σύλλογοι οι γονείς και οι κάτοικοι.

Ουσιαστικά τα 4 ΣΠΠΕ ήταν μια δημόσια ευρεία παρέμβαση του σχολείου, η οποία αποσκοπούσε να ανοίξει ένα διάλογο χωρίς αποκλεισμούς και να δημιουργήσει μια κοινωνική συμμαχία για την ποιότητα της ζωής και την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας με την αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων της.

Τα οφέλη αφορούν και τις δυο πλευρές αφού η σχέση είναι αμφίδρομη, αλλά η προσπάθεια μπορεί να αποτιμηθεί μόνο συνολικά και όχι με κάποιους δείκτες. Οι υψηλές προτεραιότητες των ΣΠΠΕ ήταν η ευαισθητοποίηση και η ανάληψη κοινωνικής ευθύνης τόσο από τους μαθητές όσο και από την τοπική κοινωνία .

Ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας υπήρξε σίγουρα καθώς ακολούθησαν δράσεις των οργανωμένων φορέων της όσον αφορά τουλάχιστον τη διαχείριση των απορριμμάτων. Ακόμη, έχει ξεκινήσει εδώ και λίγο καιρό, με αφορμή τις υλοποιηθείσες δραστηριότητες των ΣΠΠΕ, μια

δημόσια συζήτηση για τις προοπτικές απασχόλησης στην περιοχή καθώς και για την ουσιαστική προστασία και ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Πέλλας. Μια σειρά συζητήσεων με πρωτοβουλία του σχολείου στην οποία εμπλέκονται όχι μόνο οι κάτοικοι της Πέλλας, αλλά και κυβερνητικοί φορείς, βουλευτές, ευρωβουλευτές, πολιτικοί και επιστήμονες πράγμα ιδιαίτερα σημαντικό για ένα τόσο μικρό τόπο.

Αλλά και τα οφέλη για το σχολείο είναι σημαντικά. Οι μαθητές συζήτησαν όλα αυτά τα χρόνια με επιστήμονες, κατοίκους και φορείς, κατέγραψαν αντιλήψεις, διερεύνησαν δυνατότητες, έγραψαν στον τοπικό τύπο, μίλησαν στο τοπικό ραδιόφωνο, έκαναν μετρήσεις και πειράματα, έπαιξαν θέατρο, δημιούργησαν ενημερωτικά φυλλάδια και η παιδαγωγική ομάδα δημιούργησε εκπαιδευτικά παιχνίδια και προγράμματα. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές συνειδητοποίησαν τη σχέση ανάμεσα στον άνθρωπο τη φύση και την κοινωνία και ως ένα βαθμό ενστερνίστηκαν την αξία της προστασίας του περιβάλλοντος και της κοινωνικής ευθύνης. Συνειδητοποίησαν ακόμη ότι μπορούν να επηρεάσουν το μέλλον του τόπου τους και αντιλήφθηκαν την αξία αλλά και τη δυναμική της συμμετοχής.

Οικοδομήθηκε επίσης μια σχέση αυξημένης εμπιστοσύνης ανάμεσα στο σχολείο και τους γονείς, η οποία προέκυψε όχι μόνο από τα αποτελέσματα των δράσεων αλλά και από την ενημέρωση των γονέων σχετικά με τις δραστηριότητές, όπως και από το ότι ζητήθηκε η συναίνεση και η συμμετοχή τους. Και βέβαια όταν οι γονείς εμπιστεύονται το σχολείο, αυτό μπορεί ευκολότερα να προωθήσει νέες δράσεις και καινοτομίες, αλλά παράλληλα αυξάνονται και οι προσδοκίες των γονέων από το σχολείο.

Οι εκπαιδευτικοί που ενεπλάκησαν στην υλοποίηση των ΣΠΠΕ, απέκτησαν αξιόλογη εμπειρία στο σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων, με αποτέλεσμα να αναλάβουν και άλλες δραστηριότητες, όπως ευρωπαϊκά προγράμματα, Ολυμπιακής Παιδείας, ΚΕΘΙ κ.λ.π. τα οποία και πάλι αλληλεπιδρούν με την τοπική κοινωνία, αξιοποιώντας τα δεδομένα της, προσφέροντας νέες ιδέες, καθώς και μια πιο δημιουργική ματιά στην υπάρχουσα πραγματικότητα.

5. Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Τελικά μέσα στα τέσσερα αυτά χρόνια έγινε δυνατόν να οικοδομηθεί μια ιδιαίτερη σχέση ανάμεσα στο σχολείο και την τοπική κοινωνία. Ωστόσο η σχέση αυτή παραμένει επισφαλής, καθώς δεν είναι δυνατόν μια κοινωνία ή ένας εκπαιδευτικός οργανισμός που για χρόνια έχουν συνηθίσει ορισμένες συμπεριφορές να τις αντικαταστήσουν μόνο μέσα από συγκεκριμένης διάρκειας ενημέρωση και ευαισθητοποίηση. Οι άνθρωποι, οι οργανισμοί και οι κοινωνίες χρειάζονται χρόνο για να αποδεχθούν νέες αξίες και να μεταβάλλουν τις συμπεριφορές τους (Πυργιωτάκης, 1996).. Στις μεταπολεμικές κοινωνίες διάφοροι λόγοι οδήγησαν τους ανθρώπους σε μια ατομικιστική κυρίως προσέγγιση στα πράγματα. (Ζερβός Δ., 2006). Σήμερα πρέπει να γίνουν τεράστιες προσπάθειες για να αλλάξει η αντίληψη αυτή και ένας ασφαλής τρόπος είναι μέσα από την εκπαίδευση. Απαιτείται όμως συνεχής προσπάθεια, δέσμευση, αμοιβαία εμπιστοσύνη και διάλογος μεταξύ εκπαίδευσης και κοινωνίας. «Χρειάζεται όλη η κοινωνία με τους φορείς της να αποδέχεται και να παρακολουθεί αυτή τη φιλοσοφία της εκπαίδευσης με μικρά σταθερά βήματα αλλαγών, γιατί διαφορετικά το σχολείο μόνο του δεν θα αντέξει» (Μεσσάρης, 2000)

Η σχέση αυτή μεταξύ σχολείου και τοπικής κοινωνίας, τόσο στην περίπτωση της Πέλλας, όσο και γενικότερα, αξίζει να καλλιεργηθεί ακόμη περισσότερο και για τις μελλοντικές γενιές μαθητών και ενηλίκων που προσδοκούν να ζήσουν σε ένα κόσμο που θα σέβεται τους ανθρώπους και τη Φύση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αθανασάκης Α., (1998), *Παιδαγωγικές προσεγγίσεις, κατευθύνσεις και αρχές για ένα σύγχρονο ανοικτό και δημοκρατικό σχολείο*, Ελευθεροτυπία, 23.1.1998
2. Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύνοψη της νομοθεσίας. Ανασύρθηκε στις Αυγούστου από: <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg>
3. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας, Ομάδα Περιβάλλοντος, *Βασικά Κείμενα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Ανασύρθηκε στις 5/9/2006 από: <http://www.ekke.gr/estia>,
4. Εμπειρίες και προοπτική της ΠΕ στην Ελλάδα». Πανελλήνιο Θεματικό Συνέδριο, Κλειτορία, ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ, 2000
5. Ζερβός Δ., (1998), *Για ζωντανές γειτονιές*, Ελληνικά γράμματα: Αθήνα
6. Μεσσάρης Δ., Εμπειρίες και προοπτική της ΠΕ στην Ελλάδα». Πανελλήνιο Θεματικό Συνέδριο, Κλειτορία, ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ, 2000
7. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Ανασύρθηκε στις 5/9/2006 από : <http://www.sppe/.gr>
8. Πυργιωτάκης Ι., (1996), *Το ελληνικό περιβάλλον, Μια έκδοση της Συνόδου Πρυτάνεων και Προέδρων Διοικουσών Επιτροπών των Ελληνικών Πανεπιστημίων*, Σαββάλας: Αθήνα, σελ 157-172
9. ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2006) Περιβαλλοντική εκπαίδευση. Ανασύρθηκε στις 28 Αυγούστου από: <http://www.yperpht.gr>
10. Φλογαΐτη Έ., (1998), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Ελληνικά γράμματα: Αθήνα